

The Secretariat for International Forestry Issues

RESTAURERING AV SKOG OCH LANDSKAP,
SE SID 8-9!

SIFI stärker Sveriges engagemang i internationella skogsfrågor

GENOMLYSNING AV TANKESMEDJAN –
BEHOV ATT FÖLJA GLOBALA TRENDER *sid 2*

EFFEKTIVARE ANVÄNDNING AV MARK –
ETT KRAV NÄR LAND BLIR BRISTVARA *sid 3*

SKOGSBISTÅNDET BÖR LÄRA AV BÅDE
FRAMGÅNGAR OCH MISSLYCKANDEN *sid 4*

ERFARENHETER FRÅN UTVECKLINGEN
I VIETNAM *sid 5*

HÖGA MILJÖKRAV OCH LÅG FRAMTIDS-
TRO BEGRÄNSAR UTVECKLINGEN I USA *sid 6*

HUR REALISTISKA ÄR FÖRVÄNT-
NINGARNA PÅ REDD+ *sid 7*

RESTAURERING AV FÖRSTÖRDA MARKER
LEDER TILL UTHÅLLIG ANVÄNDNING *sid 8*

BONN UTMANAR: RESTAURERA 150 MIL-
JONER HEKTAR SKOG OCH LANDSKAP! *sid 9*

OM ORGANISATION AV SKOGLIGT
UTVECKLINGSSAMARBETE *sid 10*

NORRKÖPINGSPROTOKOLLET FÖR
REDD+ *sid 11*

BEREDSKAP FÖR ÖVERRASKNINGAR
BLIR AVGÖRANDE *sid 11*

KALENDARIUM *sid 12*

LEDAREN

SIFI ARBETAR MED INFORMATION OCH ANALYS av frågor som är av internationell karaktär och som potentiellt kan utgöra möjligheter eller utmaningar för två eller flera aktörer inom den svenska skogssektorn. Tankesmedjan (SIFI) utgörs av Kommittén för Internationella Skogsfrågor (KIS) och ett stödande sekretariat.

SIFI:s femte nyhetsbrev har bistånd som tema och börjar med att Lennart Båge presenterar genomlysningen av tankesmedjans arbete. Därefter tar Carl Henrik Palmér oss med på en resa i spåren av stormen Katrina. Nils Lindstrand från Green industry summerar det första seminariet om konkurrensen mellan *Food, Fibre and Fuel*. Här framgår att utvecklandet av nya verktyg och system både lokalt och globalt är nödvändigt för att hantera våra naturresurser på ett uthålligt sätt. Vidare reflekterar Reidar Persson och Lars-Gunnar Blomkvist kring det skogliga utvecklingsarbetet. Mats Sandewall

presenterar erfarenheter från Vietnam. Uthålligt ekonomiskt brukande lyfts fram av många utvecklingsländer, men det finns många frågetecken kring REDD. Björn Lundgren och Reidar Persson reder ut begreppen. Lars Laestadius presenterar en utmaning rörande restaurering av degraderade marker med siktet inställt på Rio nästa år. Kerstin Jonsson Cissé från Sida presenterar också resultatet från en workshop i Norrköping med syftet att ta fram förslag för hur Sverige bör hantera REDD+. Slutligen konstaterar Jakob Donner-Amnell att beredskap för överraskningar blir avgörande i en framtid med knappa resurser. Sitt ned en stund, kanske i den svenska svamp- eller älgskogen, och reflektera över hur vi på ett uthålligt sätt kan bruka världens skogar.

Fredrik Ingemarson, redaktör

Genomlysningen av tankesmedjan visar på ett ökat behov att följa de globala trenderna

Målet med genomlysningen är att den ska dels utgöra underlag för tankesmedjans fortsatta arbetsstrategi, dels utgöra ett underlag för en diskussion med tilltänkta finansiärer. Genomlysningen bygger i huvudsak på intervjuer med kommitténs ledamöter men också på inhämtat material från sekretariatet.

LENNART BÅGE, AMBASSADÖR

Resultatet av det första verksamhetsåret visar att målen för aktiviteterna har uppnåtts och att budgeten har hållits. Intervjuerna visar på en stor uppskattning av seminarier, nyhetsbrev och hemsida. Dessa visar också på det växande behovet av omvärldsanalys – att följa den breda utvecklingen av allt från framväxande trender till konkreta förhandlingar kring en mängd frågor inom t.ex. klimat- och markanvändningsområdet.

Tankesmedjan bör utifrån det identifierade behovet av omvärldsanalys utgöra en oberoende plattform och brygga mellan myndigheter, forskning, näring och andra icke statliga organisationer med en strategisk rådgivande funktion. Dess analys bör addera till de ingående organisationernas perspektiv och beskriva helheten och de långsiktiga trenderna även inom andra sektorer av relevans för medlemmarna. Större resurser behövs dock

för att säkra långsiktighet, kapacitet och genomslag för verksamheten. KSLA uppfattas som en bra, bred och oberoende bas för tankesmedjan. En ökad statlig finansiering välkomnas.

Slutsatsen är att nuvarande mandat, struktur och ledning är ändamålsenlig. Vid en ökad finansiering bör styrgruppens roll och mandat formaliseras. Deltagarkretsen bör ses över i syfte att tillförsäkra att samtliga intressenter finns representerade. Dagens aktiviteter är uppskattade, men det finns ett behov att nå ut bredare med information och öka utbytet med andra tankesmedjor. Sekretariatet föreslås ha kapacitet för programverksamhet, ett aktivt nätverksarbete, samt förmåga att nå ut med information. Då det nuvarande namnet SIFI är väl inarbetat så föreslås det bibehållas som akronym för tankesmedjan.

Effektivare användning av mark – ett krav när land blir bristvara

Kampen om marken kommer att öka i hela världen, vilket kan leda till direkta strider och oroligheter på många platser i världen. Behovet av mark för mat, bränsle och råvaror kommer även att ge högre markpriser, vilket ställer krav på effektiv användning. Industriell användning av bioråvaran innan den bränns är en väg. Det är tveksamt om världen kan hoppas på en stark och klok politisk styrning. Ett optimalt lönsamt brukande och en ekonomisk bärkraft kan bli enda sättet att säkra tillgång till mark.

NILS LINDSTRAND, REDAKTÖR GREEN INDUSTRY

Vid KSLA:s fullsatta internationella seminarium den 27 september var beskederna från experterna kärva. Samtidigt finns en grundläggande optimism: Marken kan räcka, och marknaden kan ha förmågan att styra mot effektiv användning. Men det finns en rad frågor att besvara och forskningen har tuffa uppgifter för att öka lönsamheten.

Sten Nilsson, professor och internationellt känd expert på skogsnäring och markfrågor, menade att markanvändning måste lyftas till den högsta politiska nivån. Samtidigt behövs stora forskningsinsatser, bland annat för att höja effektiviteten i jordbruket och för att få tillräcklig kunskap om hur vi kan restaurera skogar och höja avsättningen. Här behövs inte minst nya mätsystem.

– Det finns stora potentialer, men det krävs en enorm ansträngning för att lyckas, konstaterade Sten Nilsson, som också konstaterade att de tre F som tidigare krävts av marken nu blivit fem: Food, Fibre, Fudder, Fuel och Feedstock. Mat, fibrer och bränsle har länge varit med, nu räknar man ofta foder som en separat del och har lagt till Feedstock, alltså råvara för till exempel nya material.

Lennart Båge, tidigare ordförande för FN-organet IFAD och moderator vid seminariet, noterade att forskningen kring effektiv matproduktion på senare år hade hämmats i Västvärlden, eftersom det mest uppmärksammade problemet varit överskott. Men när kravet långsiktigt är att öka produktiviteten måste vi kanske tänka om.

Sten Nilsson menade att ett huvudproblem var att både markägare och politiker ofta är konservativa och vill bruka marken ”som man alltid gjort”.

– Vi behöver en helt ny politiskt organisation för att sätta markfrågan i fokus, menade Sten Nilsson.

Tre svenska skogsarealer räcker

Världen behöver tre svenska skogsarealer för att täcka behovet av trä och träfiber, berättade Jan Wintzell, chef vid den svenska delen av konsultföretaget Pöyry.

– Framför allt i utvecklingsländer används en stor del av marken för energi. Man eldar upp den vegetation som finns. Här finns en stor potential för effektivare användning, om man kan bygga upp en struktur för att använda råvaran industriellt och samtidigt säkra energibehovet för befolkningen.

Både Jan Wintzell och Sten Nilsson framhöll agroforestry som en viktig möjlighet till ökad produktion. Genom att kombinera trädodling med matproduktion kan man öka fiberproduktionen samtidigt som man gynnar den lokala befolkningens behov av mat. ○

Agroforestry. Nilsson, September 27. Based on www.vanyalandscape.com.

Skogsbiståndet bör lära av både framgångar och misslyckanden

Biståndet har varit omstritt mest hela tiden. Biståndsorganisationer har basunerat ut framgångar och journalister har letat skandaler. Lärda profeter grälar om vad som är rätt och fel. Det verkar vara väldigt svårt att i dagsläget få det traditionella gåvobiståndet att fungera.

REIDAR PERSSON, KOMMITTÉN FÖR INTERNATIONELLA SKOGSFRÅGOR

Mycket problematiska är de villkor som alltid är förknippade med bistånd. Svaga länder som får bistånd måste dansa efter givarnas pipa. Många av kraven har i efterhand visat sig vara skadliga.

Biståndet har också en tendens att försvaga institutioner. I t.ex. Afrika är många länder helt biståndsberoende. Bistånd kan förvärpa korrruptionen och hålla dåliga ledare vid makten. Myndigheterna behöver inte skaffa sig inkomster genom skatter, men är då inte heller ansvariga inför folket. I princip är de mer ansvariga inför givarna, vilket betyder att demokratiförsök undermineras. Fattiga länder kan därmed inte söka en egen väg.

Under inledningsfasen så sysslade skogsbiståndet mest med "basics", som stöd till inventeringar, skogsskolor, forskning, planteringar, byskogsbruk osv. Hade vi vetat då vad vi vet idag så hade nog mycket gjorts annorlunda. Men i länder som Vietnam, Laos och Tanzania har det trots allt skapats förutsättningar för uthålligt skogsbruk. "Projekt" var nog inte fel i startskedet. Ett skäl till problem i skogsbiståndet är att många givare tror sig äga sanningen. Det finns också mycket pengar i skog och detta lockar till sig skurkar. Jag lever dock fortfarande i tron att något vettigt skulle kunna göras.

Ett stort problem är emellertid politiker som ofta tror att "ju mer pengar desto bättre" (budgetstöd är sista skriket). Sida måste noga lyssna på signaler från den politiska sfären. Där sägs t.ex. att så lite som möjligt gå till administration och så mycket som möjligt till "de fattiga". Det må låta vackert, men mera logiskt vore att ge administrationen de medel som behövs för att göra ett bra arbete. I dagsläget har nog Sida en helt omöjlig uppgift.

Politiker hävdar nu att det viktigaste att stödja är "democracy, good governance and rights". Det är säkert

teoretiskt rätt, men vad kan göras i praktiken? Jag tror det är svårt att snabbt förbättra governance med pengar och god vilja. Politiker vill t.ex. hjälpa till att stärka governance i ett land som Kongo och det skulle förvisso behövas. Men det finns stora brister i governance också i ett land som Italien. Hur skulle vi göra om vi ville hjälpa till att förbättra governance (t.ex. reducera korrruptionen) i Italien? Dagens heliga kor lär vara några andra om ett par år.

Det finns också ett stort behov för forskning och lärande. Det "gamla" biståndet med utländska "experter" har sett sina bästa dagar, men att lära ut något användbart fordrar kompetens. Det som behövs är förutom pengar också kunskap, kapacitet och vilja. Utan gammaldags fältprojekt blir Sida och andra givare ganska okunniga. "Forskning" om vad som kan göras framstår som alltmera avgörande. Viktigt är att vara öppna för att lära av både framgångar och misslyckanden.

Helt uppenbart finns det mycket mer att göra för att utnyttja skog och skogsmark för människors välfärd. Bistånd handlar om inflöde av pengar och pengar behövs förvisso. Det finns emellertid också utflöden, t.ex. kapitalflykt och korrruption, som man bör försöka kontrollera. Det går också att öka statens inkomster, exempelvis genom bättre skattesystem, och att använda pengarna bättre. Givare bör stödja nya lösningar och ibland acceptera skydd av inhemsk produktion, handel som gynnar u-länder, nya regler för patent osv.

U-länder måste formulera en egen vilja och ibland skulle vi kunna hjälpa till med genomförandet. Vidare måste vi acceptera att u-länderna ibland gör fel och att vi inte alltid har kunskaper som räddar världen. Viktigt är också att om möjligt börja i liten skala och låta pro- →

Erfarenheter från utvecklingen i Vietnam

Flera stora utvecklingsländer håller på att vända trenden avskogning till återbeskogning genom den plantering som enskilda småbrukare utför till följd av ändrade marknadsförutsättningar och institutionella reformer.

MATS SANDEWALL, FORSKARE, SLU

Världens tropiska skogar utgörs till 7 % av planterade skogar (FAO 2010). Andelen planterade skogar växer kontinuerligt – planteringarna ökar med ca 5 miljoner ha per år medan naturskogen minskar. Vidare ökar skogsinnehavet bland småbrukare i många länder (exempelvis Kina och Vietnam) till följd av institutionella reformer, ändrade marknadsförutsättningar samt gynnsam investeringspolitik. Forskning i Vietnam och Kina visar att intresset för att plantera skog ökar när vissa nyckelförutsättningar är uppfyllda:

- Tydliga brukande- och äganderätter och hushåll med kapacitet att investera.
- Finansiell och politisk stabilitet som skapar förutsättningar för en stabil marknad.
- Gynnsam investeringspolitik och kapabla institutioner.
- Tillgång till ny kunskap, teknik och inte minst en infrastruktur.

Detta gäller dock inte den fattigaste delen av befolkningen som saknar egna resurser att investera.

En forskargrupp från SLU har studerat dessa trender, vad som driver utvecklingen och hur människor och miljö i lokala samhällen påverkas av utvecklingen. I norra Vietnam har ett skogsindustriprojekt bedrivits under lång tid med stora tekniska insatser och stöd från Sve-

Bai Bang, Vietnam. Foto: Mats Sandewall.

rige. Resultatet av studien visar att böndernas intresse för att plantera skog ökade först efter genomförandet av institutionella och politiska reformer som stödjer utvecklingen av en fri marknad och stärkta brukanderätter. Industrin fungerade då som en motor i utvecklingen. Trots stark ekonomisk tillväxt i området finns det dock ett antal frågetecken inför framtiden:

- Hur ska man förhindra att fattiga slås ut när mark privatiseras?
- Hur utvecklas biodiversiteten i området när sekundär naturskog ersätts av monokulturer?

Ytterligare en fråga – med aktualitet i diskussionerna om REDD+ – är varför den dramatiska förändringen av landskapet och brukandet i studieområdet inte vållade några större konflikter, på det sätt som den gjort i andra delar av Vietnam och dess grannländer. ○

→ jekten växa. Jag tvivlar på att det finns snabba lösningar – det som gäller är tålmod och ”droppen som urholkar stenen”. Viktigast synes vara kapacitetsutveckling och institutionsbyggande.

För några år sedan besökte jag den gamle kämpen John Spears på Världsbanken i Washington för att få exempel på succéer. De bästa exemplen han kom på var när

bönderna tagit skogsutvecklingen i egna händer. Många idéer om möjliga samarbetsområden finns också i rapporter från seminarier anordnade av African Forest Forum (se <http://www.sifi.se/arkiv/rapporter>). Kunniga afrikaner har där vädrat idéer om samarbetsområden utan att försöka anpassa sig till givares käpphästar. ○

Höga miljökrav och låg framtidstro begränsar utvecklingen i södra USA

USA:s sydstaterna är sedan länge en viktig aktör på den globala skogsarenan. Dock räcker det inte att ha mycket skog, snabbväxande skog och billigt virke för att få en blomstrande skogsindustri. Det krävs också kapital och framtidstro. Det fick KSLA:s skogsavdelning lära sig under sin resa i sydstaterna.

CARL HENRIK PALMÉR, ARECA INFORMATION

Bussresan gick delvis längs stränder som fortfarande höll på att byggas upp igen efter stormen Katrina. Första studiebesöket var världens största pelletsfabrik, Green Circle i Florida. Företaget ägs av Christer Eriksson med familj och affärsidén är att sälja pellets till den europeiska marknaden, en marknad som kommer att behöva otroligt mycket biobränsle om EU ska klara sina 20-20-mål. Den inhemska marknaden för fasta biobränslen är däremot stendöd – det finns inget politiskt stöd för det alls i USA.

I södra Alabama besöktes T.R. Millers Lumber Company, USA:s 125:e sågverk i storlek. Företaget, som är familjeägt, sågar tre olika tallarter och den sågade varan säljs under det kollektiva handelsnamnet Southern Yellow Pine. Årsproduktionen är knappt 300 000 kubikmeter. Stämningen på sågverket var lite dystert – priserna på sågade trävaror är låga, USA:s byggsektor är fortfarande nere för räkning efter det att byggfesten kraschade 2008. Sågverket är också en stor skogsägare, och på sina 87 000 hektar odlar de framförallt tall som drivs med 30 till 45 års omloppstid.

Resan fortsatte västerut till södra Mississippi, där vi besökte en TIMO, en Timberland Management Organization. Det är ett företag som har specialiserat sig på att förvalta skog på uppdrag av professionella investerare. Den här typen av företag finns knappast i Sverige. I USA blomnade de upp under 1980-talet när Wall Street tyckte att skogsindustrieföretag inte skulle äga skogsmark – det var så svårt att värdera skogen och avkastningen var så låg. Därför sålde företagen ut skogen till investerare. Det företag vi besökte, Molpus Timberlands Management, hjälper investerare att hitta rätt objekt till rätt pris och förvaltar sedan skogen åt dem. Det handlar om totalt 400 000 hektar. ”Våra investerare har fått sju procent avkastning på satsat kapital de senaste tolv åren”, meddelade man stolt.

Skogsarbetare i Mississippi. Foto: Fredrik Ingemarson.

Det råder en mycket svag framtidstro i skogen. Sågverken går på halvfart sedan kraschen 2008. Pappers- och massabruken är gamla och det sker en hel del nedläggningar. Så här sade en av de personer vi träffade, en contractor som arbetat med avverkning och virkesförsörjning i staten Mississippi hela sitt liv: ”För några år sedan fanns här åtta massafabriker – i dag är tre kvar och de är gamla, den nyaste är från 1986. Det går inte att bygga nya fabriker, myndigheterna ställer för höga miljökrav. Sydamerika tar över. Måtte vi få igång en marknad för skogsbränsle, annars kommer vi att översvämmas av skog”.

Men den här mörka bilden är inte helt entydig. Det finns också positivare röster som tyckte sig skönja en ny gryning: att investerarna åter börjat se positivt på skog och skogsindustri i Southern US. ○

Hur realistiska är förväntningarna på REDD?

Det finns minst en miljard fattiga och undernärda människor i u-länderna, jordens befolkning kommer att öka till 9–10 miljarder 2050 och jordbruksproduktionen kommer att behöva ökas med minst 70%. Vi ifrågasätter om det är en rimlig prioritering att u-länder ska minska sina CO₂-utsläpp genom att betala för att skogs- och markresurser ska läggas i träda, dvs. inte användas alls för ekonomisk utveckling och ökad jordbruksproduktion.

Foto: IBL/John Foxx Images.

REIDAR PERSSON & BJÖRN LUNDGREN, KOMMITTÉN FÖR INTERNATIONELLA SKOGSFRÅGOR

I Sternrapporten (2007) sades att avskogningen stod för 17 % av utsläppen av CO₂ och att minskad avskogning var ett snabbt och billigt sätt att minska utsläppen. Alla tycks tjäna på REDD och det är ett av de få koncepten som framgångsrikt överlevt klimatmötena i Köpenhamn och Cancún. Få vill seriöst diskutera realismen i denna klimatidéernas tulipanaros! Men det bör man göra!

FÖR DET FÖRSTA så bygger siffran 17 % på siffror för år 2000. Används siffror för 2010 så ligger avskogningens bidrag till CO₂-utsläppen nog snarast på ungefär hälften. I åtminstone 50 år har intensiva försök gjorts att minska avskogningen. Flertalet u-länder har länge haft policies för att minska svedjejordbruket och många biståndsorganisationer har haft minskad avskogning som ett huvudmål, men framgången är begränsad.

FÖR DET ANDRA beror den avskogning som onekligen sker inte på brist på pengar utan på en kombination av brist på vilja/förmåga att förhindra den och på att det helt enkelt är lönsamt och/eller nödvändigt att ta bort skogen och förvandla den till jordbruksmark. I de flesta u-länder i dag, liksom det var i Europa och Nordamerika fram till början av 1900-talet, är det *marken* i sig som är den primära naturresursen, inte den skog som råkar växa på den.

FÖR DET TREDJE så säger det sig själv att det finns ett antal metodproblem förknippade med att *betala för att inte göra något*, dvs. att avstå från att hugga ner skog.

Vem ska ha betalt – stater, lokalsamhällen, enskilda bönder? Och om man får betalt men senare ändå inte kan eller vill förhindra att skog tas bort, blir man då återbetalningsskyldig, och vem kommer att ha legal kraft att kräva tillbaka pengar? Att hela REDD-idén, för att överhuvudtaget vara genomförbar, måste föregås av en enorm insats av konventionell skogs- och biomassa-inventering är en teknisk aspekt som många säkert finner rätt "tråkig" och därför vill förtränga.

SLUTLIGEN har vi de uppenbara potentiella problemen med korruption och brist på transparens som uppstår när stora summor pengar plötsligt blir tillgängliga för ganska oklara ändamål. Det är inte ett alltför vilt antagande att det finns grupper i många u-länder som ser möjligheter att få vara med och dela på dessa ofantligt stora summor av REDD-pengar. Det faktum att stöd nu diskuteras framförallt till länder som förstört och misskött sina skogar, kan lätt göra det lockande för länder med stora orörda skogsområden att börja hota med att förstöra dessa om det inte kommer betalning.

Men trots alla dessa frågetecken och invändningar är bollen redan i rullning – ett antal mekanismer via UN, WB, GEF m.fl., har skapats för att distribuera REDD-pengar med finansiering från Norge och ett snabbt ökande antal i-länder på känt "följa John"-manér.

Den fullständiga artikeln finner ni på www.sifi.se. ○

Restaurering av förstörda marker leder till uthållig användning

Rehabilitering av degraderade marker har en enorm ekonomisk och agroekologisk potential, inte minst mot bakgrund av den förväntade kraftiga ökning som behövs globalt av "food, fibre and fuel". Vi anser att det vore mycket mer verkningsfullt och attraktivt att använda större delen av de pengar som nu slussas in i olika REDD-mekanismer till att restaurera degraderade marker genom att återföra dem till uthållig ekonomisk användning, via uthålligt skogs- och/eller jordbruk.

REIDAR PERSSON & BJÖRN LUNDGREN, KOMMITTÉN FÖR INTERNATIONELLA SKOGSFRÅGOR

Årligen avverkas, brinner eller dör ca 50 miljoner ha "skog", men ca 45 miljoner ha kommer tillbaka. I nord och syd kan det finnas över 1 000 miljoner ha med av olika skäl degraderade marker, ofta före detta skogsmark. Kvaliteten på dessa degraderade marker varierar avsevärt. Ibland kan det röra sig om gräsmarker på före detta regnskogsmark. Ibland kan det vara fråga om överbetade, brända och eroderade områden i semi-arida och sub-humida områden, framför allt i Afrika och Indien. Vissa områden kan användas för jordbruksproduktion av olika slag, andra lämpar sig för återbeskogning, antingen via naturlig förnygring eller etablerande av planteringar, åter andra kan överföras till betesmarker.

Agri- och silvi-kulturella tekniker för att åstadkomma detta finns men det krävs stora ekonomiska insatser i kunskapstransferering, infrastrukturuppbyggnad, etablering av fungerande marknadsmekanismer, etc., för att lyckas. Anpassning till rådande socio-ekonomiska och markanvändningsförhållanden är väsentligt. Således måste man avgöra om man arbetar via storskaliga privata eller nationella investeringar, via lokalsamhällen, eller via småbrukare i olika former av kooperativ eller så kallade "outgrower"-arrangemang. Det är naturligt att en stor kontroversiell fråga är den om "land grabbing" där privata bolag och/eller andra stater köper upp mark eller nyttjanderätter över huvudet på fattig lokalbefolkning.

Om degraderade marker rehabiliterades i tillräckligt stor skala så skulle detta antagligen i praktiken vara viktigare för kolbalansen än REDD genom att stora arealer läggs under uthållig produktion i jordbruks- och skogs-ekosystem med väsentligt högre "arbetande biomassa" än hos de degraderade markerna. Viktigare är dock att det skulle innebära en ökad ekonomisk produktion som är någonting som lär behövas. Där REDD syftar till att minska användningen av en resurs på ett sätt som kan

Foto: Björn Lundgren.

komma att drabba de svagaste, så innebär restaurering istället till man *skapar* en resurs som kan gynna både fattig landsbygdsbefolkning och länder.

Varför skulle inte Sverige kunna satsa på restaurering av degraderade marker? Det är osäkert hur mycket man kan påverka avskogning med pengar. Men så småningom kommer avskogningen med all sannolikhet att minska p.g.a. ekonomisk utveckling – tecknen på detta är redan tydliga i länder som Brasilien, Kina och Indien. Då återstår stora områden som är degraderade och som måste restaureras för att bl.a. ge biomassa till en befolkning på 9-10 miljarder. Detta arbete borde starta nu.

Den fullständiga artikeln finner ni på www.sifi.se. ○

Bonn utmanar:

Restaurera 150 miljoner hektar skog och landskap!

Gårdagens samlade förluster av skog är hundrafalt större än dagens. Ändå är det dagens förluster som uppmärksammas samtidigt som skogsvårdstanken har förbleknat. Nuets förbannelse vilar tungt över den internationella skogsdebatten.

LARS LAESTADIUS, SENIOR ASSOCIATE, WORLD RESOURCES INSTITUTE

Men något håller på att hända. I Bonn samlades den 2–3 september en grupp ministrar och organisationsledare från hela världen och antog en utmaning – att restaurera 150 miljoner hektar skog och landskap fram till år 2020.

Denna så kallade *Bonn Challenge* rimmjar väl med tidigare åtaganden. Klimatkonventionen vill med REDD+ öka användningen av skog och skogsmark som kolfälla, medan Konventionen för biologisk mångfald har som delmål att restaurera 15 procent av världens degraderade ekosystem till år 2020.

Göran Persson, Sveriges förre statsminister, var i Bonn i egenskap av styrelseledamot i tankesmedjan World Resources Institute. Han pekade i sitt tal på de ofantliga möjligheter som slumrar i degraderade marker,

både för fattigt folk på landsbygden och för det klimat som vi alla är beroende av.

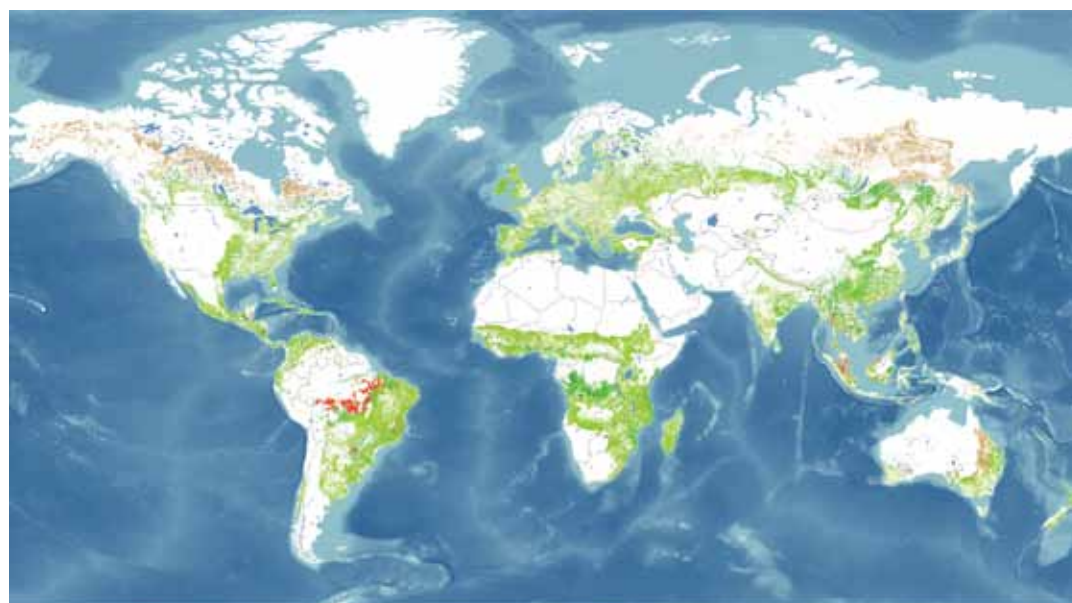
I Bonn var det ingen som tvekade: behoven och möjligheterna är båda enorma. Restaurering kan och måste genomföras. Men hur? Att restaurera 150 miljoner hektar är ett oerhört ambitiöst mål jämfört med dagens insatser.

En god början är att mobilisera världens ledare. Göran Persson och Brasiliens förre president Fernando Henrique Cardoso kommer därför att sammankalla ett Globalt råd för restaurering – *the Global Restoration Council* – med uppgift att frammana en global restaureringsrörelse.

Siktet är inställt på att i Rio nästa år presentera en

restaureringskoalition – en grupp av länder och aktörer som genom att åter skapa balans och bördighet vill bringa hopp och välstånd till de många människor som livnär sig på sedan länge degraderade marker.

Riokonferensen infaller 40 år efter 1972 års Stockholmskonferens. Om Sverige letar tema för ett jubileumsinitiativ finns i restaurering en god kandidat. ○

FOREST AND LANDSCAPE RESTORATION OPPORTUNITIES

- Wide-scale restoration
- Mosaic restoration
- Remote restoration

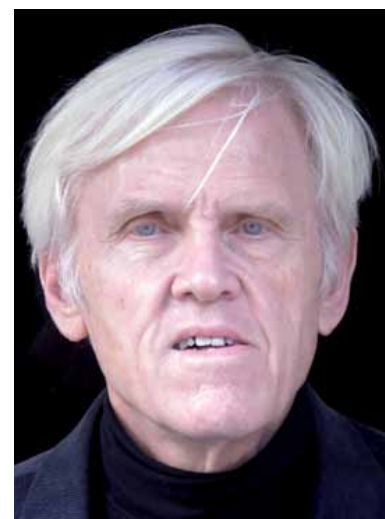
OTHER AREAS

- Recent tropical deforestation

The Bonn Challenge on forests, climate change and biodiversity 2011.

Om organisationen av skogligt utvecklingsarbete

Det är vanligt att statligt utvecklingsbistånd sker i samarbete mellan byråkrater med inneboende tendenser att öka sina budgetar och antal anställda, vilket kan vara en drivkraft till att söka nya projekt. Samtidigt saknas kunskaper om skogssektorn.

LARS-GUNNAR BLOMKVIST

En enkel form av bistånd är infrastrukturprojekt – att bygga och lämna över. Sådana är dock ovanliga inom skogssektorn, där det handlar mer om löpande uppgifter, som att upprätthålla lag och ordning, att samla och bearbeta information och att på ett rättrådigt och transparent sätt fatta beslut.

”Utveckling” handlar om förändring. Den kan ibland synliggöras materiellt – men kvintessensen ligger på det mentala planet, t.ex. att stimulera utvecklingsbefrämjande tankar hos enskilda individer och att skapa ”svängrum” för deras idéer att ta sig praktiska uttryck, förenat med balanserande faktorer för att ge ett mått av rättvisa. Byråkratierna är dock robusta och förutsägbara förvaltningssystem, styrda av policier, lagar och riktlinjer, som hindrar förändring. Avsteg från reglerna kan rent av vara brottsligt. (Thomas Sowell: *“Join in the new game that’s sweeping the country. It’s called ‘Bureaucracy’. Everybody stands in a circle. The first person to do anything loses.”*)

Ofta passar regelverken inte ihop med biståndens utvecklingsmål och inblandningen i interna angelägenheter kan bli känslig. Mottagarlandets policy för arbetsbeskrivning för de som engageras förbises ofta – arbetsbeskrivningarna kan vara ”huggna i sten” och ändras inte utan intervention från högsta ort. I utvecklingsmålet ingår oftast fortsatt arbete enligt projekttiden också då projektet avslutats, men det kan gällande regler helt omöjliggöra!

Bevarande ställs mot förändring. Där vilja till förändring finns, där sker utveckling – inte nödvändigtvis tillhandahållen av bistånd. Samhällsdebatten i mottagarländerna fylls av öronbedövande budskap i brådska ämnen, medan skogen oftast är långt borta. Lokala ”stakeholders” måste engageras för att ge impulser till sin byråkrati eller konfrontera den med medborgarnas krav – utan ”utländsk inblandning”. Återbesök i gamla pro-

jekt visar normalt få fysiska spår, undantaget viss infrastruktur. Skogsplanteringar kan vara svåra att återfinna, men erfarenheter (även negativa!) i form av intryck och nya idéer har ofta slagit rot på det individuella planet.

Skötseln av naturresurser fordrar insikter och en organisation som når ända ut till det enskilda skogsbeståndet. Lanserandet av REDD förflyttar uppmärksamheten från den lokala skötseln till hur man arrangerar och fördelar belöningar. Det finns risk för att de som ska sköta skogen på plats lämnas utanför. Certifiering av skogsprodukter (FSC, PEFC) bygger i grunden på ett kommersiellt intresse riktat till konsumenterna i den rika världen, men har antagligen betytt mer för bärkraftigt skogsbruk än utvecklingsbiståndet. Certifiering förtjänar ökad uppmärksamhet.

Insikter om tekniska och ekonomiska valmöjligheter, men också om statsapparatusens funktion, stärker ett brett spektrum av aktörer i demokratiskt samspel. De kan uppnås via utbildning och kurser; från det mest elementära till studieresor och stipendier för studier vid nationella eller utländska institutioner. Beslutet att avkräva utländska studenter över en kam en avgift för studier vid svenska universitet borde omformuleras så att behovsprövning inordnas i svenskt utvecklingsbistånd. Att stänga ambassader befrämjar inte heller spridningen av viktiga insikter. En ökad förståelse för de övergripande frågeställningarna med valmöjligheter och sökandet efter lösningar, inte leveranser av olika paket, är det avgörande. ○

Lars-Gunnar Blomkvist började arbeta i Kambodja 1967 och har sedan dess bott och arbetat med skogliga biståndsfrågor i bland annat Vietnam, Laos, Filippinerna och Indonesien.

Norrköpingsprotokollet för REDD+

KERSTIN JONSSON CISSÉ, LEDANDE ÄMNESFÖRETRÄDARE PÅ SIDA

I våras hölls en workshop i Norrköping med syftet att ta fram förslag för hur Sverige (dvs. Sida och övrigt svenskt bistånd) bör hantera REDD+ framöver – strategiskt och praktiskt. De ca trettio deltagarna representerade Skogsstyrelsen, Sida, KSLA, konsultföretag, forskarsamhället och NGOs.

Målet för den övergripande globala klimatdrivna markanvändningspolitiken är att varje land ska nå en hållbar markanvändning. Mot bakgrund av detta föreslår Norrköpingsprotokollet att svenskt bistånd bör ha följande förhållningssätt till REDD+:

- Satsningar bör utformas i enlighet med kraven på samstämmighet i politiken för global utveckling (PGU) så att de aldrig riskerar att konkurrera med fattigdomsbekämpning.
- Sverige bör fokusera på bilaterala insatser med hög transparens i länder där stödet har förutsättningar att göra skillnad.
- Sverige bör göra insatser i länder där samarbete och kunskap om länder redan finns för att öka förutsättningarna för effektivitet.
- Sverige bör endast i andra hand överväga finansie-

ring till existerande REDD+pilotprogram och uppbyggnad av särskilda REDD+fonder.

- Sverige bör fokusera på den så kallade fas 1 inom REDD+ – kapacitets- och kompetensuppbyggnad, bättre system för landrättigheter, skogsövervakning och hållbar markanvändning.
- Sverige bör undvika direkt betalning för kollagring i form av ton kol per hektar. Det är bättre att se kollagring som en positiv bieffekt och istället fokusera på besknings- och bevarandesatser på andra nyttor med skogen.
- Sveriges insatser bör bestå av åtgärder där vi har god kompetens jämfört med andra biståndsgivare. Sverige har goda förutsättningar att arbeta med de frågor som inbegrips i fas 1, och inte minst det som inbegripes i REDD+; t ex rehabilitering av degraderade marker, uthållig produktion av ekosystemtjänster och Sustainable Forest Management (SFM).

Tanken är att Norrköpingsprotokollet ska nyttjas som medskick till politiker och andra beslutsfattare. Fullständigt protokoll, se www.sifi.se/rapporter. ○

Beredskap för överraskningar blir avgörande

JAKOB DONNER-AMNELL, JAKOB.DONNER-AMNELL@UEF.FI

Under de senaste åren har överraskande händelser och skeden satt sin prägel på världsutvecklingen – t.ex. den globala recessionen, Europas skuld kris, arabvåren, Fukushima, höga priser på bl.a. mat, guld, energi och andra råvaror. Det råder delade uppfattningar om vartåt världen är på väg under de närmaste 20–30 åren.

Vissa tror att Asien och andra nya ekonomier kan fortsätta sin snabba uppgång och fungera som motor för världsekonomin, medan andra menar att ökande motstånd mellan länder leder till att världsutvecklingen går i stå. Också en tro på ett nytt globalt uppsving, präglad av ny resurssparande teknologi och bio-ekonomi, förekommer i debatten.

Om framtiden kan man med stor säkerhet säga två saker. För det första påverkas framtiden av sådant som *ännu inte hänt* – alltifrån innovationer och katastrofer till samhälleliga förändringar. Vi måste alltså utgå ifrån att framtiden blir annorlunda än vad vi tror oss veta idag

– och därmed krävs en mental beredskap för att hantera överraskningar.

För det andra kommer världsutvecklingen i framtiden alltmer att påverkas av frågor gällande resurstillräcklighet och *hantering av knappa resurser*, som t.ex. olja, fosfor, mark och skog. Eftersom vi redan nu på många sätt använder oss av ”mer än ett jordklot” och världens befolkning under detta sekel ökar med 2–3 miljarder, innebär detta att vi har minskande volymer av många nyckelresurser att tillgå per person. Att effektivisera resursanvändningen och att se till att världens biokapacitet inte hotas av felaktigt och överdimensionerat bruk kommer därför att få allt högre prioritet i framtiden.

Detta framgår av en utredning om framtidens utmaningar och skogens roll som Jakob Donner-Amnell sammanställt åt Forestry Foresight Unit på Östra Finlands universitet. Den finns t.v. endast på finska, men en engelsk sammanfattning kommer att publiceras. ○

Kalendarium 2011

Oktober

20 oktober	Erfarenheter från Vietnam – rundabordssamtal	KSLA Stockholm
21 oktober	Människor och plantager	WWF Stockholm

November

1 november	Skogsbruk ur ett småbrukarperspektiv	Skogsinitiativet Stockholm
14–19 november	47 th Session of the International Tropical Timber Council	ITTO La Antigua
21 november	Kommittén för Internationella Skogsfrågor (KIS)	KSLA Stockholm
22 november	The global need for food, fibre and fuel II – opportunities	KSLA Stockholm

December

1–2 december	25 th International Congress for Conservation Biology (start 28 Nov)	ICCB Christchurch
1–9 december	COP17/CMP7: Climate Conference (start 28 Nov)	UNFCCC Durban
8 december	Svensk och internationell markanvändning	KSLA Stockholm

Se fler aktiviteter på www.sifi.se/kalendarium.

Höstens aktiviteter

Sveriges roll inom restaurering av degraderade marker kommer att diskuteras under tankesmedjans möte den 21 november. Därefter ser vi mycket fram emot höstens andra markbristseminarium med fokus på begränsningar och möjligheter. Även denna gång har vi äran att presentera tunga namn från bl.a. CGIAR, FAO och Stora Enso. Höstens markbristseminarier kommer att sammanställas tillsammans med referenser i en rapport som publiceras i KSLA:s tidskriftserie. Årets sista KSLA-sammankomst i början av december sammanfattar också årets aktiviteter rörande konkurrens om mark.

Under hösten kommer SIFI i samarbete med det finska skogs-

och jordbruksministeriet att sammanställa en rapport över svenska och finska erfarenheter kring internationella karriärvägar och utbildningsinriktningar. Målet är att belysa gemensamma åtgärder för att stärka exporten av nordiskt skogskunnande.

Vi kommer även att följa upp rundabordssamtalet om Vietnam genom att lägga upp ett projekt på hemsidan som presenterar erfarenheter från svenska insatser. Ni kan även följa internationella jobberbjudanden under Projekt på hemsidan. Vårt mål är att nyhetsbrevet tillsammans med hemsidan ska vara ett forum för att utveckla den svenska skogssektorn, gärna genom diskussioner, men inte debatt, i akademiens anda.

Våra finansörer:

*Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien
Sveriges Lantbruksuniversitet*

Prenumerera på nyhetsbrevet till din e-postadress!
Beställ prenumeration på www.sifi.se.

KORT OM SIFI

Tankesmedjan för Internationella Skogsfrågor består av kommittén (KIS) och sekretariatet (SIFI) för Internationella Skogsfrågor. Vård för SIFI är Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA). Styrgrupp för arbetet är KIS och i tankesmedjan finns även en funktion för resursutveckling med representanter från olika delar av den svenska skogssektorn.

SIFI:s NYHETSRETT KOMMER 4 GÅNGER/ÅR

Redaktör & ansvarig utgivare: Fredrik Ingemarson,
fredrik.ingemarson@ksla.se

Grafisk form: Konkret AB och Ylva Nordin
Sekretariatet för internationella skogliga frågor
Box 6806 (Drottninggatan 95 B), 113 86 Stockholm
Tel: 08-545 477 11, Fax: 08-545 477 10, www.sifi.se